

hangot. Egy-egy naplórészlet mindig foglal magában annyi, lépésről-lépésre felvetődő érdekes kérdést, s mindig olyan ügyes ritardandóval zárul, hogy egyre kíváncsiabban sietünk a folytatás felé. S e mellett a radikális-racionalista világnézetű csillagász fokozatos kiábrándulásának rajza is jól sikerült, anélkül, hogy a szerző e tekintetben felesleges túlhangsúlyozásba, értekező kitérésekbe tévedne. Itt is közel jár a Madáchtól megrajzolt képhez: mint ahogy ennek falanszterében minden emberibb megnyilatkozás az «őrülés» színében jelentkezik, Kürthy géptársadalmában is mindazok, akikben az «egyénség betegségének» tünetei kísértének, kiközösítettek¹ élnek a «Tökéletlenek Szigetén». Ezek szemében ott izzik valami, ami őket földi élőlényekre emlékezteti: az egyénség, az ambíció, a lélek tüze. A regényben talán legvonzóbb annak rajza, ahogyan a földi jövevény az elviselhetlenné mechanizált társadalmi közösségből ösztönösen egyre jobban belesodródik ebbe a rajongó, forradalmi lelkű szektába; aki a Földön az egyenlőségi eszmékért hevült, a Marson lázadóvá lesz az Egyformaság rabszolgasága ellen, az egyéni elkülönülés zászlaja alatt.

Természetes, hogy amikor Cox a Marson vett «lecke» után újra visszatérül a veszedelmes világűrbeli találkától félig elpusztult Földre, a regény cselekvénye megint átcsúszik a — mozivásznon sikkjára s «a romokon kivirágzó családi boldogság»-nak nem épen új motívumával záródik le.

Kürthy becsvágyát is szemelláthatólag kevésbé sarkalta a megindító s berekesztő mozzanatok írói megalkotása; ezekkel csak mintegy fejét-lábát akarta — amúgy vázlatosan — kitoldani a mű derekának. Azt viszont derekasan oldotta meg.

Rédey Tivadar.

Assisi szent Ferenc Kis Virágai. A nagy szent jubileuma elé magyar földről aligha lehetett volna méltóbb megemlékezéssel járulni, mint Tormay Cecilia fordításának eme kiváló ajándékával. Az alkalmosság kegyeletes érzelmi értékén kívül azonban Tormay Cecilia könyve magasabb értékek jegyeit is hordozza, amelyek a munka irodalmi életének biztosságát is megadják egyúttal.

A Fioretti lefordítása a legnehezebb irodalmi feladatok közé tartozik. Majdnem leküzdhetetlennek látszik ez a

munka akkor, ha egy vérbeli modern író végzi. A Fioretti ugyanis csupán naivság, egyszerű érzéshangulat, primitív eseményesség, alázatos báj. A szavak telve vannak benne valami elemelkedhetetlenül finom és gyengéd érzet-elemmel. Az események elbeszéléséből hiányzik az elemzés, a sűrítés, a cselekvés gyökeréig behatólag elmélyedés. Minden mozzanat a cél előtti megvalósulás átlátszó, külső világosságában ragyog és mégis az eseményeknek ugyanakkor van irodalmi szimbolikus belső menete, története is, amely nehéz és kényes alakúvá és szerkezetűvé formálja, mondhatni bonyolítja az események és cselekvések lefolyásának ábrázolását. Azonkívül a Fioretti a legtisztább középkor, nemcsak témafelfogásban, az eseménykialakítás módjában, hanem nyelvben, stílusban, mondatképzésben, azaz az egész kifejezésben. A nyelv még igen érzéki erejű, a jelzőkészlet tipikus, a szemléletben bágyadt az elvonás, de erős a közvetlen, egyenes benyomás tartalma, az igékben vasok a cselekvés és történet. És e nehéz, konkrét termész nyelv mögött, a kifejeződni nem tudás mélységében csodálatosan gazdag szimbolikus képzetel virágzik, amely a súlyos, testes nyelvi anyagot csak a szimbólum hangulati távlatával tudja áthatni.

E sokoldalú nehézség tette szinte lehetetlenné a Fioretti lefordítását. A fordítók ugyanis vagy filológiai, vagy szépirodalmi álláspontra helyezkedtek. Az előbbi esetben feladták a művészi szempontot és a száraz tudós fordítást adták, az utóbbiban pedig vagy elvaszkosították, vagy pedig egészen újszerűvé tették a Fiorettit, úgy hogy fordításukban elvesztett az, amit Sabatier «parfum franciscain»-nek nevez. Ez volt a sorsa az eddigi magyar Fiorettifordításoknak is. Nem tekintve a kódexekben föl-föltünező Fioretti-részleteket s a később elvéve megjelent kisebb fordításokat, Erdős René teljes fordítását az eredetitől távol vitte az, hogy benne a fordítót legyőzte a szöveg filológiáján átsikló író, Kaposy Józsefben, ki utána adta ki a Fiorettit magyar nyelven, a tudós elnyomta az író s ezt nem tudta pótolni a fordítás szókincsének szinte öncélúan kiemelkedő magyarosságra törekvése.

Tormay Cecilia finom tudatossága, művészi könnyedsége s ha még szabad hozzátenni: a fordítást élménnyé teremtő kegyelhetilete megoldotta a magyar Fioretti kérdését. Bizonyos, hogy

az ő fordítása után a Fioretti fordítása be van fejezve. A könyvön nyoma sincs a fordítás ízének. Egyenetlenségek, fáradt, lankadt részek is teljesen hiányoznak belőle. Mintha csak egy ihlet sodrában készült volna az egész munka. Nagy meglepetés a fordítás nyelvének kellemes, halk archaikuma. A kiváló író ezzel alávetette magát az eredeti szövegnek s így szerencsésen megvédte a könyv történeti időhangulatát. Régiesége azonban ment minden erőltetett régieskedéstől. Egyébként elfinomított, artisztikus stílusművészete itt középkori írói ílékre emlékeztető alázatos-sággal szolgálja a szöveg szándékait s csak arra törekszik, hogy a nyelv távoli, ódon patináján, mint valami antik ékszeren az eseményeknek umbriai, régi fénye ragyogjon.

A fordítás megnyugtatója a filológiai igényeket is. A szöveg értelmének megvilágítását sok kimerítő, pontos jegyzet és magyarázat szolgálja.

A Fioretti alázatos, gyermeteg bája és naiv öröme talán különösen hat problémáktól súlyos, de el is gyötört oly sok tudós könyveink között. Nem tudom azonban, hogy nem épen ezért nyúlunk-e feléje akkora vággyal, mi, akiknek az öröm o'aja felszáradt a homlokunkon!

Brisits Frigyes.

Szabó Mária : *Appassionata*. A szerző első regénye (*Felfelé*), mely a Napkelet Könyvtárban nem régen jelent meg, nagy és kellemes meglepetést keltett a hozzáértők körében. Ime egy új, fiatal író, akinek súlyos mondanivalói vannak, s aki ezeket nem tapogatózva, hanem érett művészettel tudja kifejezni! Igazi tehetség és komoly, értékes munka. Ezt a második regényét az erdélyi Pásztortűz közölte az idén folytatásokban s most kötetben is kiadta. Tárgya, mint az első, egy erőselekkü úrileány harca az étellel és önmagával, csakhogy míg Horváth Ágnes nem hagyja el a földjét s szinte emberfölötti erővel védelmezi, Szentmiklóssy Mártának, az *Appassionata* hősnének már nincs védeni valója. Apja gavallérsága s nagybátyja kapzsisága tönkrement. Fájó szívvel adja el erdélyi ősi házukat s öccsével, Pistával, kit anyja halála óta ő nevelt, a fővárosba költözik, hogy megkeresse a kenyerét. Szerencsére még apja életében iparművészeti iskolát végzett s mint lakástervező akarja fenntartani magát. Volt tanulatása, Fejér Andor segítségére siet s beszerzi Verának, egy

szegény úrileánynak divatszalonjába, ahol ő maga is dolgozik, ruhatervezőnek. A finomlelkü leánynak eleinte küzdenie kell a munkásnők gyűlölködésével, Vera és a rendelők szeszélyeivel, öccse rossz hajlamaival és új életének egyéb kellemetlenségeivel. Erős akarata, türelme és hódító, nemes egyénisége azonban győzedelmeskedik a nehézségeken. Munkásait meghódítja, az üzlet vezetését ő veszi a kezébe, elkényeztetett, de őt bálványozó kis öccsét anyai gonddal neveli. A fásasztó munkától könnyen megmenekülhetne. Gyerekkori játszótársa, a parasztfiúból lett szemorvos, Morvai István szereti és boldog lenne, ha feleségül vehetné, Andor is szerelmes bele, de Márta nem tud szerelem nélkül a házasság nyugodt révébe menekülni és tovább küzd. Ekkor áll be a nagy fordulat életében. Rokonai révén megismerkedik egy estélyen, melyen egy zongoraművész Beethoven *Appassionatáját* játssza, a gazdag Szécsy Lászlóval, a művészetért rajongó esztétikussal. Szécsy egy évvel ezelőtt megvakult s a leányt eleinte mély részvét, majd heves szerelem vonzza a szerencsétlen fiatalemberhez, ki szintén beleszeret az érdekes és nagyon szép leányba. Pedig nehéz otthagynia önálló, munkás életét s eddigi munkatársait, akik szeretik, de szerelme s az a meggyőződése, hogy Lászlónak nagyobb szüksége van rá, diadalmaskodik minden akadályon: Márta László felesége lesz s vele vidéki birtokára költözik. Férje azonban a vak ember önzésével zarnokoskodik fölötte. Folyton maga mellett tartja, szellemi közösség helyett érzi szerelmével narkotizálja s csak nagy nehezen bírható rá, hogy megengedje neki a korábbi fölkelést, hogy Pistával tenniszeznek. A lelkiileg elkínzott fiatal asszonyt felüldíti ez a kis lopott szabadság s tenniszezés helyett Andor lakásberendező vállalata számára szobaterveket készít öccse szobájában. László, ki csak a felesége testi szépségét imádja, borzalommal gondol arra, hogy gyermekük legyen s durván tiltakozik még a dolog lehetősége ellen is, pedig Márta már anya. Közben megérkezik Berlinből Morvai, aki látva Márta boldogtalanságát, vállalkozik László szemének megoperálására. Ez egy reggel fölfedezi Márta kis csalását s dühösen tépi szét felesége iparművészeti terveit, mire Pistában fölébred a rossz hajlam, s hogy megbüntesse és megkínozza sógorát, azt hazudja